

**PERSONALITĂȚI MARCANTE DE SILVICULTORI BASARABENI ȘI
CONTRIBUȚIA ACESTORA
LA DEZVOLTAREA ȘTIINȚELOR SILVICE DIN ROMÂNIA**

Dionisie BOAGHIE,

dr., conf. univ.

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Vasile MAXIM,

dr., conf. univ.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Summary

The Great Union of 1918 brought together in one country three large populations with the same origin, language, faith and the same customs, preserved for centuries in the Romanian villages where they lived, under three foreign empires: Ottoman, Austro-Hungarian and Russian. The interwar period was characterized by the formation and development of important scientific schools, by the assertion of true Romanian scientists, not only on a national scale, but also internationally. Among them, the foresters stood out, who together with colleagues from other Romanian provinces, contributed substantially to the development of forest sciences, which were just established in Romania, to create a forestry based on the geographical and ecological specificity of forests. –lor. Their activity has resulted in extensive field research and in hundreds of scientific and technical publications. In this paper, only some famous names from the main fields of forestry activity are presented, in which the foresters with Bessarabian origins had significant contributions, as well as new areas of research approached by them.

Keywords: *Bessarabian foresters, forest typology, forest management, forest sciences, forest management, vegetation, forest ecosystems, forest cartography, forest map.*

Marea Unire din 1918 a adunat într-o singură țară trei mari populații cu aceeași origine, limbă, credință și cu aceleași obiceiuri păstrate de secole în satele românești în care au trăit, sub trei imperii străine: otoman, austro-ungar și rus.

Astfel, puțin numeroasa pătură intelectuală a României Mari se coagulează prin integrarea membrilor formați în trei civilizații și culturi diferite. și aceasta a dus la noi impulsuri de dezvoltare în toate domeniile vieții și, desigur, și în știință.⁶¹⁷

În pofida tuturor vicisitudinilor inerente evenimentelor de importanță primordială în viața unui popor și în ciuda modalităților de interpretare a acestor evenimente istorice, în problema

⁶¹⁷ Doniță N., Biriș I. *Contribuții ale unor silvicultori basarabeni la dezvoltarea științelor silvice în România.* În: *Bucovina Forestieră*, nr. 18(2), 2018, p. 182-190.

succeselor obținute de românii basarabeni în știință, economie, artă, inclusiv în viața politică și socială, suntem în drept să afirmăm că aici au fost obținute rezultate cu adevărat considerabile.

Deși la 1916, când România a intrat în Primul Război Mondial alături de Antanta, Unirea Basarabiei cu România nu avea cum să fie prevăzută în politica factorilor de decizie de la București, totuși Basarabia a fost cea dintâi provincie care s-a eliberat de sub dominație străină și s-a unit, la 27 martie 1918, cu România.

Perioada interbelică s-a caracterizat prin formarea și dezvoltarea unor importante *școli științifice*, prin afirmarea unor adevărați savanți români, nu numai la scară națională, dar și internațională. Printre aceștia, remarcabile sunt și contribuțiile basarabenilor Eugen Bădărău (chimie), Anatolie Coțovschi (medicină), Nicolae Donici (astronomie), Nicolae Moroșan (arheologie), Teodor Văscăuțeanu (geologie), Gheorghe I. Năstase (geografie), Nicolae Dimo, Nicolae Florov și Pimen Cupcea (agronomie), Petre Ștefănuță (etnografie), Ion Savin (filozofie) etc.⁶¹⁸

Nici silvicultura nu face excepție, științele silvice luând un avânt fără precedent în România interbelică. Alături de colegii proveniți din celelalte provincii românești, silvicultorii basarabeni au contribuit substanțial la dezvoltarea științelor silvice, care abia se constituiau în România, pentru a crea o silvicultură bazată pe specificul geografic și ecologic al pădurilor noastre. Activitatea lor s-a concretizat în ample cercetări de teren și în sute de publicații științifice și tehnice.

În studiul dat sunt prezentate doar unele nume sonore din principalele domenii de activitate ale silviculturii, în care cei cu origini basarabene au avut contribuții însemnate, precum și arii noi de cercetare abordate de aceștia.

Unul dintre ei a fost doctorul inginer Filimon Carcea, care s-a născut la 5 decembrie 1925, într-o vreme în care România părea să-și fi găsit locul în lume. Ocuparea Basarabiei și Bucovinei de Nord l-a obligat să părăsească liceul „Aron Pumnul” din Cernăuți, pentru a ajunge la Liceul „Ion C. Brătianu” din Pitești, ca refugiat. Cu siguranță, seriozitatea celor două școli l-au format ca om de cultură, dispus oricând să se bucure de poezie, muzică și, de ce nu, de dragostea celor din jur.

Lucrarea științifică ce-i va fi supraviețuit - metoda de amenajare bazată pe creșterea indicatoare - pe lângă faptul că este folosită și în prezent și, practic, nu are șanse să fie schimbată în următoarele decenii - a fost continuu perfecționată și adaptată de fiecare dată noilor cerințe.

⁶¹⁸Duca Gh. *Marea unire din 1918 și consecințele ei pentru dezvoltarea științei și culturii în Basarabia*. Comunicare susținută la sesiunea solemnă „Marea Unire din 1918” din 28 noiembrie.

„A fost un om de echipă, alături de mulți alții, pe care am avut șansa de a-l fi cunoscut personal. Alături de academicianul Victor Giurgiu și dr. Ioan Milescu a asigurat o calitate a amenajamentelor ce nu va avea vreodată egal, mai bine de două decenii. A fost cel mai longeviv director tehnic al actualului Institut Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea” și, poate, cea mai deschisă, din punct de vedere spiritual, personalitate a silviculturii. Că recita, ori de câte ori atmosfera era potrivită, din opera lui M. Eminescu era poate un loc comun (pentru acele generații, să nu ne autoiluzionăm), dar ușurința cu care trecea la poezia clasică germană nu mai ținea de dorința de a epata. Era năzuința de a rezona personal cu marile idei pe care s-a clădit cultura occidentală. Iar o asemenea determinare nu vine decât dintr-un suflet mare, lăsat să crească natural, fără înverșunarea de a deveni neapărat cel mai bun”, - scria M. Drăgoi.⁶¹⁹

Pe linie administrativă, din funcțiile de conducere pe care le-a deținut - cea de director tehnic al ICAS și de șef al Serviciului de amenajare a pădurilor în cadrul ministerului de profil, a stăruit pentru aplicarea unitară a sistemului de amenajare a pădurilor în întreg fondul forestier național.

Și-a onorat originea basarabeană prin inițierea și participarea directă la amenajarea pădurilor din Republica Moldova (1992-1995) pe baza sistemului de amenajare a pădurilor utilizat în România și la crearea unui compartiment de amenajare a pădurilor care funcționează cu succes de mai bine de 25 de ani.

De-a lungul activității profesionale, întinse pe durata a peste șase decenii, F. Carcea a avut contribuții însemnate la elaborarea politicilor, strategiilor și a programelor forestiere naționale.

Ca o recunoaștere a contribuțiilor teoretice și tehnice în domeniul amenajării pădurilor, F. Carcea a fost ales și a condus timp de 10 ani (1976-1986) grupul de lucru „Metode de amenajare a pădurilor” din cadrul Uniunii Internaționale a Organizațiilor de Cercetare Forestieră (IUFRO). A organizat mai multe întâlniri ale grupului de lucru și a coordonat elaborarea a două monografii privind amenajarea pădurilor („Forest management in various countries of the world”, 1983, și „Determination of the forest allowable cut in various countries of the world”, 1986) și a unei ample lucrări privind „Terminologia amenajării pădurilor” (2016).

Un alt nume sonor al silviculturii românești este reputatul om de știință, recunoscut în toată țara - dr. inginer Nicolae Doniță (născut la 20 noiembrie 1929, Chișinău, jud. Lăpușna), un profesor-cercetător de talie internațională, care reprezintă legătura între generația marilor

⁶¹⁹ Drăgoi M. *În memoriam: Filimon Carcea (1925-2019), membru al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură*. În: *Bucovina Forestieră*, nr. 19(1), p. 93-94, 2019.

silvicultori, reputații săi magiștri și, în același timp, colaboratori: academicienii C. C. Georgescu, I. P. Zeletin, C. Chiriță, Gr. Eliescu, reputații cercetători N. Beldie, N. Constantinescu, S. Pașcovschi, I. Vlad, apoi iluștrii săi colegi de generație și colaboratori: C. Bândiu, St. Purcean, V. Leandru, S. Armășescu, M. Ianculescu, C. Roșu, M. Paucă-Comănescu, D. Ivan, Gh. Coldea, V. Mocanu, N. Boșcaiu și multe cadre didactice, precum și cu tânăra generație (de după 1980) pe care a atras-o și îndrumat-o în munca de echipă, sprijinindu-i în ucenicia lor științifică, în calitate de colaboratori sau doctoranzi.⁶²⁰

Unul din domeniile de bază ale cercetărilor dr. N. Doniță a fost cel legat de tipologia forestieră. În deceniul 1980-1990, coordonează un colectiv de specialiști din mai multe instituții, în cadrul unui proiect care a vizat încadrarea tipologică a pădurilor pe baze ecosistemice (Doniță et al. 1990). După anul 1990, a coordonat proiecte care au vizat cunoașterea diversității floristice și ecosistemice a învelișului vegetal al spațiului carpato-danubiano-pontic, materializate prin publicarea lucrărilor „Vegetația României” (Doniță et al. 1992) și „Habitatele din România” (Doniță et al. 2005, Doniță et al. 2006). Această lucrare este o primă încercare, la nivel național, de descriere unitară a principalelor tipuri de habitate care se întâlnesc pe teritoriul țării și de stabilire a corespondenței cu tipurile de habitate incluse în principalele sisteme de clasificare utilizate la nivel european.

Cartografia forestieră a fost o altă direcție de cercetare în care silvicultori cu origini basarabene au avut contribuții importante. Cercetătorul N. Doniță este un autor prolific de hărți ale vegetației, cu precădere ale vegetației forestiere, pe plan național, participant și la proiecte europene, cu o activitate în domeniul cartografierii vegetației ce se întinde pe durata a peste 50 de ani (1956-2008).

Sub coordonarea lui S. Pașcovschi, N. Doniță și V. Leandru (toți basarabeni), împreună cu alți colaboratori, au contribuit cu o hartă detaliată a pădurilor și a pajiștilor pentru lucrarea „Monografia Geografică a R.P.R.”, publicată în volum, la scara 1:1 500 000 (Doniță et al., 1960) și ca hartă de perete la scara 1:500 000 (Doniță et al. 1961).

Pe parcursul carierei sale, N. Doniță, singur sau împreună cu colaboratori, a elaborat un număr de 15 hărți cu conținut geobotanic, fitocenologic, ecosistemic, arealistic. Cea mai recentă este „Harta pădurilor din România, pe unități ecosistemice”, elaborată în format digital și cu o bază de date geospațială a pădurilor, asociată acesteia (Doniță et al. 2008). Prin prelucrarea și analiza bazei de date geospațiale au fost obținute o serie de produse derivate solicitate de diverși

⁶²⁰ Marcu M. *La aniversarea profesorului octogenar Nicolae Doniță*. În: Revista de Silvicultură și Cinegetică, anul XV, nr. 27, 2010.

beneficiari (autoritățile publice centrale responsabile pentru păduri, conservarea naturii, protecția mediului, administratori de păduri, organisme internaționale, organizații neguvernamentale etc.).

Printre cele mai importante produse derivate din baza de date geospațială a pădurilor României menționăm baza de date și hărțile de distribuție a speciilor de arbori edificatoare de ecosisteme forestiere, baza de date și hărțile de distribuție a formațiilor forestiere, hărți de distribuție a tipurilor de habitate forestiere, distribuția pădurilor pe categorii de altitudine, pe categorii de înclinare a terenului, pe categorii de expoziție a terenului, baza de date geospațială a pădurilor din rețeaua națională de arii protejate⁶²¹.

Zonarea și regionarea vegetației este un alt domeniu de activitate, aflat în conexiune strânsă cu tipologia și cartografierea vegetației. N. Doniță publică primele rezultate ale cercetărilor privind zonele și etajele de vegetație din România (Doniță 1963), sistemul de clasificare propus cu acest prilej fiind preluat apoi și de alți autori, în numeroase lucrări, inclusiv în clasificarea stațiunilor forestiere și în activitatea de amenajare a pădurilor (Doniță, 1963). Cercetările în această direcție sunt continuate prin coordonarea unui colectiv multidisciplinar, amplu, pentru efectuarea zonării și regionării pădurilor, lucrare finalizată și publicată în 1980 (Doniță et al. 1980). Această lucrare fundamentală a stat, între altele, la baza organizării rețelei de rezervații de semințe și transfer al materialului de împădurire în România și la delimitarea regiunilor ecologice în România.

De asemenea, ecologia forestieră sistemică este un alt domeniu al științelor silvice care a fost promovat în România de N. Doniță și colaboratorii acestuia. În anul 1959 este inițiat un amplu proiect de cercetări ecologice în staționar, desfășurat în pădurile din Podișul Babadag, în Dobrogea. Este primul proiect de acest fel din România, devansând cu câțiva ani Programul Biologic Internațional (1965-1975), la care de asemenea a colaborat. Cercetările efectuate timp de șapte ani se finalizează în două volume la care este coautor: „Flora și vegetația Podișului Babadag” (1970) și „Cercetări ecologice în Podișul Babadag” (1971). Lărgind investigațiile asupra acestor păduri, publică, ceva mai târziu (1975), în colaborare, monografia „Pădurile de șleau din România și gospodărirea lor”. N. Doniță a elaborat, ca prim autor, primul tratat de „Ecologie forestieră” din România (1977). Această lucrare a contribuit la educarea în spirit ecologic a silvicultorilor români, creând premise pentru înțelegerea complexității pădurii și a ecologizării silviculturii.

⁶²¹ Doniță N., Biriș I. *Contribuții ale unor silvicultori basarabeni la dezvoltarea științelor silvice în România*. În: *Bucovina Forestieră*, nr. 18(2), 2018, p 182-190.

După 1990, a cooperat cu colegi din Republica Moldova pentru formarea de specialiști în silvicultură și ecologie. Această activitate a fost apreciată prin acordarea medaliei „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a Moldovei.⁶²²

Autorul și coautorul a numeroase studii tipologice, inclusiv al lucrării de referință „Tipuri de pădure din Republica Populară Română” (1958), a hărții geobotanice a RPR (1961), pentru care a primit distincția „Laureat al Premiului Emil Racoviță” al Academiei Române (1963), fondator al combaterii integrate a vegetației dăunătoare din pepiniere și răchitării (1992), un cercetător binecunoscut și apreciat în toată țara, un erudit om de știință este un alt cercetător silvic de origine basarabeană, dr. ing. Vadim Leandru (născut la 20 februarie 1925, Tighina, jud. Tighina – decedat în noiembrie 2015, Brașov).

S-a născut la 20 februarie 1925 la Tighina, unde a urmat între 1935-1940 Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare” și apoi Liceul „Alec Russo” din Chișinău. Refugiat în România a frecventat între 1944-1948, la Facultatea de Silvicultură a Politehnicii București cursurile magistrale ale profesorilor Marin Drăcea, Vintilă Stinghe, Dumitru Sburlan, Dumitru Drâmbă, C.C. Georgescu, Nicolae Rucăreanu, Alexandru Beldie, Constantin Chiriță etc., care i-au transmis, pe lângă tainele silviculturii și o nesecată pasiune față de meseria de silvicultor și o arzătoare dragoste față de pădure.

Și-a început cariera în 1949 la ICAS București, ca interpret traducător, cunoscând bine limbile engleză, franceză și rusă, cunoștințe care l-au ajutat în prodigioasa carieră de cercetător să participe la: Simpozionul Internațional CIBA – GEIGY din Praga (1978), Simpozionul Internațional Monsonto din Helsinki (1981), Congresul Internațional de Protecția Plantelor din Brighton (1982), Simpozionul DOW din Zagreb (1982), Congresul CAER din Sofia (1984).

Timp de 45 de ani a muncit la același institut de cercetare silvică din București, cutreierând toată țara.

Contribuții notabile în domeniul inventarierii resurselor forestiere a avut și dr. A. Alexe (16 mai 1930, Lopatnic, jud. Hotin – 10 septembrie 2010, București), prin perfecționarea metodelor de inventariere a arboretelor (1983) și aplicarea lor în mai multe țări africane.

A realizat o monumentală bibliografie mondială a lucrărilor de biometrie forestieră în opt volume – „Worldwide Forest Mensuration History”, în limba engleză, 2008. Aceasta este prima lucrare care abordează unitar istoria biometriei forestiere la nivel mondial și, în același timp, o

⁶²² Doniță N., Biriș I. *Contribuții ale unor silvicultori basarabeni la dezvoltarea științelor silvice în România*. În: *Bucovina Forestieră*, nr. 18(2), 2018, p. 182-190.

primă încercare de a compila o istorie globală asupra acestui domeniu științific. De asemenea, A. Alexe a avut contribuții însemnate și în domeniul economiei forestiere (Milescu și Alexe 1982).

Printre personalitățile marcante de silvicultori basarabeni a fost și dr. ing. Igor Ceianu, unul dintre cei mai de seamă specialiști români din domeniul protecției pădurilor. Născut la Praga (Cehia) pe 24 ianuarie 1925, și-a petrecut anii copilăriei atât în Basarabia, de unde erau originari părinții, cât și dincoace de Prut, școala elementară urmând-o la Miercurea Ciuc, Drăgășani și Tighina. Studiile liceale le-a început la Liceul „Ștefan cel Mare” din Tighina, le-a continuat la Liceul „Alec Russo” din Chișinău și a susținut examenul de bacalaureat la Liceul „Frații Buzzești” din Craiova.

Fiind pasionat de lumea viețuitoarelor și în mod special de lumea insectelor, imediat după absolvirea liceului în 1944, s-a înscris la Facultatea de Științe Naturale a Universității din București, iar după încheierea primului an s-a transferat însă la Facultatea de Silvicultură a Politehnicii din București, pe care a absolvit-o în 1950.

O preocupare permanentă au constituit-o dăunătorii de tulpină ai molidului și protecția arboretelor de rășinoase din zonele cu doborâturi de vânt și mai târziu în cele cu fenomene de uscure intensă a bradului și a molidului.

În pas cu dezvoltarea cercetărilor din domeniul protecției din străinătate, s-a preocupat de dezvoltarea și introducerea în practică a metodei de combatere microbiologică a dăunătorilor forestieri, studiind acțiunea preparatelor bacteriene și virale asupra insectelor defoliatoare (1960-1967) și a ciupercilor entomopatogene asupra dăunătorilor de tulpină ai rășinoaselor (1971-1974). A fost printre primii cercetători din Europa care a pus în evidență rolul feromonilor agregativi în comunicarea dintre gândacii de *Ips typographus* și a studiat, în intervalul 1973-1985, posibilitățile de utilizare a atractanților sexuali și agregativi, naturali și sintetici, în depistarea și combaterea unor dăunători ai rășinoaselor (*Lymantria monacha*, *Rhyacionia buoliana*, *Ips typographus*, *Pityokteines curvidens*, *Blastophagus piniperda*), obținând în acest domeniu trei certificate de inventator.

O atenție deosebită a acordat sistematicii și faunisticii coleopterelor și dipterelor forestiere din România, descriind o specie de diptere nouă pentru știință. În semn de apreciere a contribuțiilor aduse în acest domeniu, trei specii de diptere din România au fost denumite de către specialiștii străini cu numele său.

Munca plină de dăruire s-a concretizat în 137 de lucrări științifice, dintre care lucrarea „Ecologie forestieră”, publicată în 1977 și la care a fost coautor, a fost distinsă cu premiul „Traian Săvulescu” al Academiei Române. O parte din lucrări au fost publicate în reviste străine sau în volume ale congreselor și simpoziunilor la care a participat (al XIII-lea Congres Internațional de Entomologie de la Moscova, 1968, consfătuirile CAER de protecție a pădurilor

de la Varșovia – 1970, 1977, 1983, Budapesta – 1971, Nove Mesto na Morave – 1975 și Sofia – 1985, Simpozionul Internațional de Entomofaunistică Central-europeană de la Budapesta – 1973, primul Congres de Dipterologie de la Budapesta, 1986, al II-lea Congres Internațional de Dipterologie de la Bratislava, 1990), realizările românești în domeniu fiind astfel cunoscute și apreciate nu numai în țară, ci și în străinătate.⁶²³

Pe baza rezultatelor obținute și publicate, cercetătorii basarabeni au fost onorați cu numeroase premii ale Academiei Române, iar A. Alexe, F. Carcea, N. Doniță și V. Leandru au devenit membri ai Academiei de Științe Agricole și Silvicultură din România.

Bibliografie

1. Bolea V. *Domnul doctor inginer Vadim Leandru la 85 ani*. În: Revista de Silvicultură și Cinegetică, anul XV, nr. 27, 2010.
2. Doniță N., Biriș I. *Contribuții ale unor silvicultori basarabeni la dezvoltarea științelor silvice în România*. În: Bucovina Forestieră, nr. 18(2), 2018, p. 182-190.
3. Drăgoi M. *În memoriam: Filimon Carcea (1925-2019), membru al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură*. În: Bucovina Forestieră, nr. 19(1), 2019, p. 93-94.
4. Duca Gh. *Marea unire din 1918 și consecințele ei pentru dezvoltarea științei și culturii în Basarabia*. Comunicare susținută la sesiunea solemnă „Marea Unire din 1918” din 28 noiembrie.
5. Marcu M. *La aniversarea profesorului octogenar Nicolae Doniță*. În: Revista de Silvicultură și Cinegetică, anul XV, nr. 27, 2010.
6. Oleinici N. *În memoriam: Dr. ing. Igor Ceanu*. În: Bucovina forestieră/Revistă de silvicultură și științele mediului, volumul 8(1), 2000.

⁶²³ Oleinici N. *În memoriam: Dr. ing. Igor Ceanu*. În: Bucovina forestieră/Revistă de silvicultură și științele mediului, volumul 8(1), 2000.